

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular per als socis - N.º 126

Abril - Juny 1967

Sumari:

MOMENTS FELIÇOS, per Rossend Grané.

ELS TERRASSENCS VISITEM TERRASSA, per Francesc Palet i Setó.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIUTAT: EGARA (V), per Ramir Masdeu.

† ANTONI DALMASES I RAMONEDA.

CRONICA: Sopar dels components de Junta. - VI Marxa Excursionista de Regularitat. - Visita turística dels terrassencs a Terrassa. - XXXVI Diada de Germanor. - Conferències. - Biblioteca.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA: 17 Cursset d'Escalada. - Crònica de la participació en el 18 "Rally" Internacional d'Esquí de Muntanya celebrat als Alps italians, per Jaume Galofre. Participació en la VIII Travessia de l'Alta Ruta de Gredos (Massís Central).

ESCALADES EN EL PEDRAFORCA (Primera ascensió hivernal a la directíssima "Anglada-Guillamón"), per Angel Casanovas.

SECCIÓ D'ESQUÍ: 22 Campionat d'Esquí del Vallès i 28 Local.

SECCIÓ CORAL: Activitats realitzades.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA: "Els fotòmetres" (II), per Virgili Vera.

EXCURSIONS REALITZADES.

GRAVATS (interior): Ceràmica de les troballes de Can Fatjó (Rubí). Fotos: "Fotos Francino". - Escalant la Banya gran del pic del Boc (Vall de l'Estany. Regió de Núria). Foto Frederic Bellots.

PORTADA:

PARET NORD DE L'ARETILLE

UN DELS MOLTS CIMS PER ASSOLIR DURANT EL
PROPER CAMPAMENT DE VACANCES

FOTO: ELIES SORIGUERA

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 126

ABRIL-JUNY 1967

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

MOMENTS FELIÇOS

En els nostres dies, parlar de felicitat és un atreviment.

El viure actual, passa per un laberíntic i tortuós camí, ple d'espines i entrebancs; les lluites a mort entre els homes, una crisi moral, la manca del sentit del nostre pas per la terra, tot sembla decantar-se a fer-nos una vida obscura i poc afortunada.

Mes, amics, sempre resten mitjans morals i espirituals per a redreçar-se i viure, si més no, com a mortals aprofitats.

Viu m'és el record d'una excursió del nostre Centre als voltants de la Cort Fosca de Matarrodona i Puigdoura.

Després d'una jornada plena d'encisos i germanor, i, cal dir-ho, sense cap preocupació, entre la dotzena aproximada que componíem la colla, ens disposàrem a passar la nit en plena boscúria.

Era una nit d'estiu puntejada d'estels i embaumada per mil sentors boscanes. Algun isolat llumet, perdut en la llunyania, ens feia pensar en l'anada a dormir d'algun masover o la darrera cigarreta d'un carboner assentat al peu de la barraca; unes bestioles desconegudes per nosaltres, de tant en tant, clamaven llurs veus, que rebotien als nostres oïdes com música celestial.

Un recolliment beatífic, una calma, —aquesta calma i serenitat que avui desconeixem—, va ensenyorir-nos de tots.

No es parlava per què sí; es parlava pausadament per a dir quelcom interessant.

Tot, enrondat de naturalitat, senzillesa, comprensió; tot simple, elevat amb to de cor; espontaneïtat i bell parlar d'home a home.

Unes feixines i un gruix considerable de branquillons tendres d'alzina, ornaven simplement la nostra improvitzada cambra de dormir.

El foc del sopar s'havia apagat lentament; les cendres restaven

quietes, tan dèbil era l'oratge; uns papallons ens distreien la mirada encantada, precusora d'un son dolç.

Una soca a posta feia de coixí a uns quants; per la clariana de la feixina i un cirerer de pastor, estirat damunt de l'esplèndid somier de branquillons d'alzines tendres, el carro anava passant acompanyat de milers d'estels; la quietud de la nit, lliurats de baixes preocupacions, tot convidava a un son paradisiac. Un ocell, el gamarús i qualche mussol de plomes flonjoses de color de nit de lluna, de tant en tant ens feien de cloquer muntanyenc.

Cauen inconscientment les parpelles, tancant les portelles dels ulls manyagament, i passen les hores fetes per a dormir, reposant dolçament...

Si obriu els ulls despertant-vos un moment, per la clariana de la feixina i el cirerer de pastor, veig rodar el carro estelar, el montant trasser del qual, ens senyala en tres terços escassos del seu recorregut, l'estel polar, atractiu i fidel per la seva immobilitat, que, com un eix diví, fa rotllar tan harmoniosament aquest immens i lluminós mosaic que no tenen ni prínceps ni reis.

Descans reconfortant, somnis imperceptibles; ulls que es tanquen rendits mirant al cel, mentre el carro va passant per la clariana de la feixina i el cirerer de pastor...

Un bell despertar, esquinzat per piuladissa d'ocells, fines remors, olors matinals exquisits; un toc de corn llunyà ens evoca la música del gran Beethoven.

Sense gaires cerimònies i donant-nos el bon dia, tot seguit ens posàrem dempeus i arreglem atuells per a continuar la volada

Una catifa esponjosa, amb ribets de vellut, ens alfombra el camí.

Els arbres i matolls varis, ens ofrenen riques columnes arquejades com l'arc de Sant Martí, mentre un cel llís i transparent ens cobricela.

L'ambient que ens enronda no pot ésser més temptador i optimista. Els nostres sentits s'afuen; miren amb fruïció i humilitat tot quant ens rodeja...

En el moment de reprendre la marxa, el més jove de tots ens diu:

—Us doneu compte, companys, de que vivim moments feliços?

Ningú no va gosar contestar-li.

Rosend GRANE

ELS TERRASSENS VISITEM TERRASSA

Els nostres avantpassats, crec que eren molt més idealistes que no pas nosaltres. Sospiraven i glatien per tal de conèixer, estudiar, conservar i estimar tot quant de notable brinda la mare Natura, l'Art, la Ciència, El Treball, la Llengua, el Folklore i la Literatura.

Passat més de mig segle d'aquesta seva afirmació de fe i quan ara l'afany i la necessitat de guanyar diners, s'han ensenyoritzats dels nostres cors, poc espai ens hi resta per aquelles antigues ambicions espirituals. Gràcies a l'entusiasme i els coneixements del titular de la vocalia de Ciències i Arts del nostre Centre, a primers del mes de maig d'enguany, s'ha portat a terme la primera ruta turística de Terrassa, pels propis terrassencs i així comprovem que aquell ideal tan primicer, no està pas del tot esgotat. Alegrem-nos-en.

Emportats per la mateixa dèria, hem format un nombrós grup, amb una bona representació de joventut. També alguns infants acompanyats dels seus pares. Tanmateix una bona sement, pel relleu cara al futur.

Reconforta veure l'atenció de xics i grans, escoltant les documentades explicacions i les admiracions de l'auditori en copsar dades fins llavors desconegudes i la set de noves informacions, que en forma de preguntes, es succeeixen contínuament, entaulant-se un viu diàleg. Podem qualificar de feliç excursió la de tots els participants, que aguantaren estoicament i amb bon humor la ruta de tota una jornada, per Terrassa. No vàrem deixar res per verd.

Beguèrem des de la mateixa font, un tast d'Art, d'Història, de Ciència i de Treball.

I ara que ja s'ha llançat el primer recorregut turístic integral de la nostra ciutat, heus aquí que, encara ens han quedat ganes de tornar-hi.

La Secció de Ciències i Arts, té la il·lusió de repetir les sortides, però en un sentit monogràfic. Vol tractar tema per tema.

La programació en un futur pròxim de noves visites, amb tota seguretat, haurà d'enriquir la nostra sensibilitat i també entretant, gaudirem de les bel·leses que Déu ens ha posat enmig del camí i que adelerats com anem, pobres de nosaltres, moltes vegades no veiem o no tenim temps de veure.

Parem-hi doncs més esment, a les petites coses del viure quotidià i que per sort nostra, tenim a casa mateix.

Francesc PALET I SETO

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

V

TROBALLES D'INTERES ARQUEOLÒGIC DINS EL TERME MUNICIPAL

Hem extret d'una comunicació que aportà el nostre consoci i competent arqueòleg en Pau Gorina Gabarró, a la VII Reunió de la Comissaria Provincial d'Excavacions Arqueològiques de Barcelona, i d'un "Estudi Arqueològic" fet pel mateix autor, i publicat en el Butlletí de la Cambra Oficial del Comerç de la nostra ciutat, algunes de les principals troballes de valor museístic, que s'han produït dins el nostre terme en aquests últims anys.

Aquestes són les següents:

En el pati d'una casa del carrer de Sant Antoni, s'exhumaren dues antefixes de terrissa, fragments de tègules, àmfores i varis "pondus" o pesos de teler.

En el mateix lloc, també s'hi arrebegaren monedes ibèriques

i una medalla d'or amb la inscripció: ADRIANUS AUG.COS. III en l'anvers i l'epígraf ANNONA en el revers.

A la part sud de la Plaça Vella (avui d'Espanya), s'observà, en ocasió de fer una vall, la presència d'un paviment de picadís, que sembla continua per dessota de les cases veïnes.

Fragments de ceràmica romana trobats en diferents llocs del Torrent de Vall-Paradís, demostren suficientment, que damunt dels seu marges, hi havien habitacles o altres edificacions pertanyents a la referida època.

En unes hortes de l'Aigua Cuit de Can Vinyals, pròximes a la Riera del Palau, s'hi han recollit troços de sigil·lata ornamentada o aretina del segle II a. de Crist. En un d'aquests bocins, hi figura, un airós cap de cavall molt bellament encimerat. També s'hi han trobat fragments de tègules i dòliums, i sobretot es fa notar

en dit lloc, la presència i abundància de varis paviments de picadís.

A les proximitats del Castell-Cardoixa, aparegué una moneda romana cossetana. La tribu cossetana estava constituïda per gent aborígen de cultura ibèrica, que vivia en la comarca natural que centralitzava la ciutat de Tàrraco (Tarragona).

Unes sepultures —no esmentades en el nostre anterior treball—, van ésser trobades en terrenys pròxims a l'Escola Industrial.

En terres de l'antiga masia de Can Palet de la Quadra, i prop de la Carretera de Montcada, s'hi recollí ceràmica, i algunes monedes corresponents al temps en que s'inicia la romanització, o sigui, del segle II a. de C.

Un petit bust de marbre, que representa a Dionís, també conegut amb el nom de Bacus, està coronat amb fulles de pàmpol, —com molt bé escau a qui fou un gran enamorat del vi—, i va ésser extret dels terrenys propers a Can Fatjó, casa de camp que fins fa poc, llindava amb la carretera de Matadepera. Aquest vetust edifici, ha estat derruit molt recentment, lloc molt prometedor de possibles troballes arqueològiques. Ignorem s'hi s'ha trobat quelcom, i si l'enderrocament es feu po-

sant-hi la cura necessària per evitar possibles destroces i pèrdues de vestigis d'un valuós passat. Tant de bó, no s'hagi produït allò que molts ens temem, i que per desgràcia succeeix massa sovint!

Anys enrera, elements del nostre Centre Excursionista, retiraren de la dita masia, una suposada base àtica de columna romana, que el Sr. Gorina creu és un capitell d'estil dòric. Aquest interessant element arquitectònic, fou depositat dins el recinte de les esglésies de Sant Pere.

En terrenys de la finca de Can Aurell, hi havia un forn per a coure ceràmica i estava catalogat com a romà, i, en una vinya, anomenada d'"En Gordi", el professor Verneda hi descobrí una habitació subterrània o hipogeu, que segons s'afirma, mai no ha estat degudament explorada. No cal dir, quant interessant seria aconseguir la seva localització i fer l'estudi pertinent de la mateixa, si és que encara existeix.

En la finca de Can Poal, en mig de restes de construccions romanes, s'hi extraguieren troços de ceràmica i també varies monedes. Pot notar-se que algunes de les parets fetes amb formigó romà, estaven finament revocades.

Al nord de Can Missert hi foren trobades moltes urnes cineràries, que els experts denominen el conjunt com camp d'urnes, o "urnenfelder" pertanyents al període hallstàtic, i en el cim d'un pujol allí existent, s'hi descobrí una estació romana, de la que en sortí un dòlium de gran proporcions, i també molta ceràmica, alguna d'ella ornamentada i segellada amb la marca o grafit del fabricant ceramista.

En els encontorns de can Tries, on s'hi alça l'església romànica de Santa Maria de Toudell, dotada d'un bellíssim campanar, —la conservació del qual té molt a desitjar—, existien uns restes de paviment testaci d'època romano-cristiana.

A Sant Miquel de Toudell, que és una capella romànica situada en les immediacions de Can Mir, s'hi descobriren unes sepultures cobertes amb teula romana.

A la part nord de la ciutat, prop de Can Bogunyà, s'hi trobaren altres sepultures arreglades amb tègules, que varen ésser destrocades, abans de fer el corresponent estudi. Malesa feta per algú que no hi sentia simpatia o mogut per l'ambició les destruí convençut de trobar-hi entre mig un gran tresor.

En les terres de cultiu del Mas

Cardús, s'han localitzat troços de paviment i diversos fragments ceràmics.

Junt a la casa de Can Font de Gayà, s'han recollit restes de tègules, dòliums i ceràmica, alguna sigil·lada. El topònim Gayà, —com molt bé fa observar el Sr. Gorina— tant pot ésser d'arrel arcaica, com llatina.

Monedes, terrissa i fragments d'olles o urnes cineràries, foren trobades a Can Ustrell, masia situada en la part oriental de la ciutat.

Als voltants de Sant Julià d'Altura, s'hi arreplegaren bocins de ceràmica ampuritana, de vernís vermell, i altres de molt diversa tipologia.

A can Bonvilar, aparegueren restes d'habitacions romanes i paviments de picadís, molins de mà, i diversa terrissa, que s'exhibeix en el Museu de Sabadell.

Junt a la carretera de Castellar, i enfront de la Torre de Mossèn Doms, hi ha un forn de ceràmica ibèrica.

Un altre del mateix tipus, existia, fins fa poc encara sencer, al peu de la Riera de les Arenes, davant de Can Parellada, a Les Fonts. Una empresa urbanitzadora, no comprenem gens amb quina finalitat, sinó es el dimoniàc plaer de la destrucció, l'ha trossejat, valent-se de la força impulsiva d'una

potent màquina excavadora. Tant com hauria embellit l'urbanització la presència d'aquest forn, degudament protegit i dignificat! No cal dir, que aquestes gestes, no honren gens a qui les realitza, i menys a qui les ordena o simplement les tolera.

Unes sitges, foren descobertes en terrenys de Can Casanovas, entre Terrassa i Rubí.

A can Jufresa, en la vertent nord d'una vinya, que ocupa un pujol, s'hi observaren restes de paviments i murs, que se suposa són d'època romana i d'altres possiblement ibèrics.

En els encontorns de Can Cu-ret, s'hi aprecien, espargits pel sòl, restes abundosos de teula romana, cosa que indica, que en aquell lloc, ha existit un edifici de dita filiació.

A Les Fonts, —en una finca del Sr. Julià—, s'hi observaren restes d'un edifici de tres naus, que s'estima té un origen romànic.

Un coll d'àmfora, fou trobat a Can Corbera, entre Les Fonts i Rubí. Avui, podem ampliar la informació de troballes fetes en aquest lloc, dient, que a més de restes de paviments i molta ceràmica, s'ha trobat en aquest punt, una bellíssima pàtera sigil·lada, quasi sencera, lo que demostra sobradament la presència d'una estació romana.

En terrenys propers a Sant Feliuet de Vilamilans, s'hi exhumà una ara de marbre, d'origen paleocristià, amb una interessant ornamentació i epigrafià.

A Rubí, a més de l'existència de forns ibèrics, i de la troballa de moltíssim material arqueològic, procedent de la suposada necròpolis ibero-romana de Can Fatjó, el Grup format en el nostre Centre, en mires a la Investigació Arqueològica, hi ha fet importants i quantioses troballes, que descriurem sucintament més endavant. Vegi's les fotografies.

En la serra de les Martines, i en una carena pròxima al Mas de Can Rodó d'Ullastrell, s'hi recollí una moneda romana de bronze, de l'època de Tiberi, que representa el temple de Tarra-co, amb el següent epígraf: C. V. T. T. AETERNITARIS AUGUSTAE, i en el revers una figura assentada en un "solium", sostenint amb una mà la "victòria" i en l'altra una llança, i l'epígraf AUGUSTO DEO.

Uns columbaris, existents a Can Nicolau i a Can Atmetller, del terme d'Ullastrell, no han estat encara degudament estudiats.

Unes parets que s'alçaven en el lloc conegut per Serra Llarg de l'Ubach, fetes segons el

sistema constructiu anomenat d'"opus spicatum", que consisteix en distribuir les pedres exteriors del mur en forma d'espiga, tot just iniciat l'estudi i excavació del terreny circumdant, no pogué prosseguir-se a causa d'una vandàlica destrucció de les mateixes.

L'eximi historiador en Salvador Cardús, en el seu llibre "La Ciutat i la Seu Episcopal d'Egara", ens dona també notícia de les següents troballes:

En la Serra de les Martines, s'hi arreplegaren fragments de ceràmica campaniana, que foren donats al Sr. Palet i Barba.

A Can Ustrell, de Sant Julià d'Altura, s'hi trobaren fragments de terrissa d'origen grec, que es guarden en el Museu terrassenc.

POBLATS IBERICS

A Can Viver de la Serra, s'ha trobat molta terrissa ibèrica i àdhuc una àmfora sencera, lo que fa creure en la possible existència d'un poblat ibèric en el dit lloc.

Altres poblats ibèrics, han estat localitzats en diferents punts, com és el que domina la vall del Gaià, amb visibles restes del mur que el protegia.

En el poblat existent a Can Jofresa, s'hi arreplegaren cerà-

mica ibèrica i romana, àmfores i tovots ibèrics, i semblantment a Can Colomer, la Batzuca, Can Coret, Can Poal, Can Bogunyà, Can Viver de la Torre Bonica, Castellar Vell, Can Palet, Can Amat d'Ullastrell, Can Vinyals, Can Llobateres, Can Casablanques, Can Cuniller i Can'Arús a Sant Quirze de Terrassa.

Una necròpolis ibèrica, situada damunt mateix de Can'Arús, entre la carretera i arran del camí de Sant Quirze de Terrassa, fou descoberta per Vicenç Renom, i el material procedent de dita necròpolis, fou dipositat en el Museu de Sabadell.

Un columbari, pot contemplar-se a Can Viver de la Serra, a uns 300 metres en direcció sud de la casa, i en els marges d'un torrent situat sota mateix del poblat ibèric. Està format per sis cavitats que contenen les urnes guardadores de les cendres obtingudes en la cremació del cadàver. Com molt bé explica en Cardús, "els nínxols, tenen forma semblant al niu de coloms, i és per això que en diuen columbaris".

En el turó de la Serra de les Martines, en el lloc conegut per Creu de Conill, s'hi albiren uns fonaments d'una torre circular de pedra d'uns 28 metres de circumferència, uns 9 m. de dià-

metre, por 1'10 de gruix, que es suposa pertanyia a una torre de guaita o atalaia ibèrica.

PROSPECCIO ARQUEOLÒGICA A CAN FATJO (Rubí)

Hem de fer una breu ressenya, dels treballs de prospecció arqueològica, que el nostre Grup d'Estudis i Recerques Arqueològiques, vé realitzant, des de fa uns dies, en la discutible necròpolis ibero-romana de Can Fatjó a Rubí.

Podem quasi afirmar, que les sitges tingudes com llocs d'enterrament, per creure en principi que contenien les cendres dels difunts, no són altra cosa, que un sistema per contenir i conservar en bones condicions, les provisions de boca, necessàries a la subsistència de la població.

Els òssos, que junt amb la terra que omplena les sitges, sovint sorgeixen, no són humans, i molts d'ells corresponen a animals domèstics o de caça.

Les àmfores ibèriques de base buida i punxeguda, i boca rodona i sense coll, amb dues nanses rodones de petit tamany en la part superior i pròxima a la boca, servien en aquest particular cas, per a contenir productes destinats a l'alimentació, i no per a guardar-hi els restes cendrosos dels difunts.

La vertadera necròpolis de Can Fatjó, potser no s'ha descobert encara, i si alguna sitja era d'enterrament, entre les 60 i escaig descobertes per en Colomines, en sa immensa majoria estaven destinades a us i profit dels vius, més que a servir de continent dels seus pobladors morts.

La terra situada just en el plà i al redós de la boca de les sitges, s'observa molt cendrosa, cosa que demostra la condició del sol, com a fons de cabana.

Uns vasos o urnes de forma bicònica, i de ceràmica gris del tipus conegut per ampurità o focense, amb una o dues nanses, i un d'ells ornat amb excrescències o mamellons, són indicadors d'una cronologia per aquest material que va del segle IV al III abans de Crist. Fragments de recipients, dòliums, olles per la fermentació de cereals amb destí a la fabricació de la cervesa ibèrica casalonga o "carlia", i d'altres per l'obtenció de mató o formatge, etc., a més d'àmfores de tots tamanyes, tapadores, vasos, plates, i un original element arquitectònic, que es creu destinat a facilitar la ventilació de l'habitable, bocins de vidre, fragments de lluerns, utensilis i claus de ferro, un dau de marfil, fragments de sigil·lata, i una moneda romana del Cònsul L. Opi-

nius, que exercí el seu consolat durant l'any 121 abans de Crist, i moltes d'altres coses, són l'abundós fruit, del constant i desinteressat treball d'aquest Grup.

Molt del material recollit, està ara classificant-se, per intentar la reconstrucció d'alguna peça, cas de que la suficiència de fragments ho permeti.

Tota aquesta ceràmica pot molt bé datar-se entre els segles

III i II abans de Crist, lo que significa que és d'una antigor superior als 2.000 anys, i ha d'ajudar-nos a millor conèixer els nostres primigenis avantpassats, elements constitutius de la important tribu lacetana de cultura ibèrica, que sota el domini romà, l'administració municipal era exercida des de la bimilenària ciutat d'Egara.

Ramir MASDEU

NECROLÒGICA

ANTONI DALMASES I RAMONEDA

Els ja molts anys d'excursionisme reglamentat, ens va habituant a la pèrdua dels majors, i la mort, sempre sentida i sorprenent, s'ens ha emportat últimament a Antoni Dalmases i Ramoneda, pioner de l'excursionisme terrassenc i soci n.º 2 del Centre.

Demanem un record per a ell, i rebin el nostre condol la vídua i fills, aquests militants actius de les aficions excursionistes paternals.

VACANCES 1967

Campament d'Alta Muntanya
a la Vall de Marcadau

(Pirineu Francès)

Informació a Secretarí C. E. T.

Crònica

SOPAR DELS COMPONENTS DE JUNTA

El dimecres dia 5 d'abril, els components entrants i sortints de la Junta del nostre Centre, es reuniren en un sopar a La Mola de Sant Llorenç del Munt, donant lloc a un acte de companyerisme que desitgem es faci tradicional.

VI MARXA EXCURSIONISTA DE REGULARITAT

Amb una participació nombrosa, es celebrà el dia 16 d'abril, la VI Marxa Excursionista de Regularitat, que anualment organitza el Centre.

L'itinerari consistí amb sortida de Coll d'Estenalles, seguint per Els Cortins, Turó del Montcau, Coll d'Eres, Fogaroses, Daví, Obits, Cova del Drac, Canal de Sta. Agnès, Camí Soleia, Can Torres i arribada a la Font de la Tartana.

Els cinc primers equips classificats, foren els formats per:

- 1er. Equip n.º 60: Enric Prat - Joan Batlle
- 2on. Equip n.º 13: Josep Balada - Teresa Montardit.
- 3er. Equip n.º 59: Antoni Font - Francesc Ordeig
- 4art. Equip n.º 12: Joan Guitart - Lluís Amat.
- 5è. Equip n.º 17: Francesc Font - Jaume Font.

als quals, el Centre els va subvencionar amb la inscripció a la XXXI Marxa Excursionista de Regularitat de Catalunya, celebrada el dia 7 de maig a les Muntanyes de Prades i Bosc de Poblet (Tarragona) i quina classificació encara es desconeix al moment de redactar aquesta nota (mitjans de juny).

VISITA TURISTICA DELS TERRASSENCS A TERRASSA

El dia 4 de maig, festa de l'Ascensió, i com a complement de les conferències donades en la tribuna del Centre per En Ramir Masdeu, vocal de la secció de Ciències i Arts, s'organitzà una visita motoritzada de tot el dia, per a visitar els llocs més notables de la nostra ciutat, baix la guia del mencionat Sr. Masdeu. Gran va ésser l'assistència i més gran la complaença per tot el que es va visitar, que fou la torre del «Castell-Palau», Esglésies visigòtico-romàniques de Sant Pere, Museu Municipal d'Art, Museu Tèxtil Biosca inclòs

el nou edifici en construcció, Col·lecció Numismàtica Espona, Escola Superior d'Enginyers Tèxtils, Santa Maria i Sant Miquel del Toudell, Grup Escultòric del Crist jacent, de Martín Díaz, en la Basílica del Sant Esperit, majòliques del Claustre de l'Hospital-Casa de Caritat de Sant Llàtzer, Restes del Claustre de Sant Pere de les Puelles (Casa Alegre), Capella romànica de Sant Cristòfol (Can Anglada) i l'Acondicionament Terrassenc.

XXXVI DIADA DE GERMANOR

Es celebrà els dies 3 i 4 de juny, com ja és tradicional, als bells paratges de l'Ubac. Encara que el temps no va ésser molt bo, no arribà a ploure com feia en seguides edicions anteriors, lo que va fer que fossin moltes les persones que es desplaçessin a la Diada. Tots els actes van estar concorreguts. Les tendes de campanya ompliren les esplanades i feixes, i tots els concursos plens de participants, especialment de gent jove. Les sardanes de la tarda els rotllos omplien tota l'ampla era. Es de remarcar lo alt que van volar els estels, degut al fort vent regnant, i també la densitat dels vehicles particulars aparcats al voltant de la casa.

CONFERENCIES

- Dia 7 d'abril. — El vocal de la secció de fotografia Sr. Virgili Vera, ens projectà i comentà una col·lecció de diapositives en color de Las Palmas i Tenerife, baix el títol «Imatges de les Illes Afortunades».

Exhaustives van ésser les vistes projectades, que posaren de manifest els coneixements fotogràfics, tant tècnics com artístics del Sr. Vera, així com el seu esperit observador. La concurrència sortí de la projecció amb una visió completa de les bel·leses i característiques de les illes.

- Dia 14 d'abril. — El Sr. Josep F. de Villalta Comella, Dr. en Ciències Naturals, Geòleg i especialista en Paleontologia, ocupà la tribuna del Centre, dissertant sobre les «Úlimes aportacions al coneixement del problema de l'origen de l'home». Exposà les noves aportacions de la ciència en el problema de l'origen de l'home alegant que l'Homo Sapiens, que en l'actualitat habitem la Terra, no descendim directament del mono, com pretenia la cèlebre teoria de Darwin, sinó que els últims descobriments paleontològics demostren que des de les primeres eres prehistòriques, ja es

diferenciaven les dues espècies. Va completar la seva dissertació amb projecció de diapositives. Podem dir, que el Dr. Villalta és un erudit dintre de la seva especialitat i ho demostrà plenament en la seva dissertació, que podem qualificar de magistral.

- Dia 28 d'abril. — «Al·legació a favor de l'autenticitat de les restes de la Seu Visigoda d'Egara existents en les esglésies de Sant Pere de Terrassa» va ésser la conferència a càrrec de l'historiador i vocal de la secció de Ciències i Arts, Sr. Ramir Masdeu, que amb projecció de diapositives, va pronunciar davant de nombrosa concurrència. Cada dia més documentat, el Sr. Masdeu va exposar les seves manifestacions amb gran aportació de dades i referències.
- Dia 12 de maig. — Va ocupar la tribuna del Centre el Sr. Joaquim Montoriol i Pons, Dr. en Ciències Naturals, que ens parlà de «Gènesi del Paisatge a l'Alta Muntanya». Ens explicà teòricament l'origen de la formació del paisatge de l'alta muntanya fent-nos comprendre de forma clara i erudita, que l'aigua, a través del gel i les geleres, i partint de les primitives formes planes de totes les protuberàncies geològiques, i després dels milers d'anys de les eres de la terra, ha anat formant els tallats i parets verticals i les muntanyes punxagudes, pròpies del paisatge de l'Alta Muntanya. Acompanyà la dissertació amb diapositives pròpies al tema.
- Dia 2 de juny. — L'escriptor folklorista senyor Joan Lluís, ens parlà, amb il·lustracions musicals amb flabiol, i projecció de diapositives, sobre el tema «La medicina popular al Pallars». Coneixedor profund del seu país, la xerrada va ésser molt amena, explicant-nos remeis i anècdotes de la bona gent de les altes terres.
- Dia 9 de juny. — Per absència del Sr. Antoni Llonch, va haver d'ajornar-se l'anunciada conferència amb projeccions, sobre «Els Balcans».
- Dia 16 de juny. — S'efectuà la sessió de clausura del curs 66-67, amb repart de premis de la Marxa Excursionista de Regularitat per Muntanya, de la Cursa d'esquí de Muntanya, Núria-Puigmal-Núria i de la Diada de Germanor. Es projectaren films procedents de l'Oficina France de Barcelona, sobresortint «16 medalles al Portillo» film oficial francès del Campionat Mundial d'Esquí, celebrat a l'estació d'esquí Xilena. Ens emocionà, al donar-nos en imatges, la intensitat de les grans competicions.

BIBLIOTECA

Darreres obres ingresades:

Per donatiu:

«Guía de las Estaciones de Invierno», obsequi de la Subsecretaria de Turisme del Ministeri d'Informació i Turisme.

3 números de la revista «Rutes amagades de Mallorca», donatiu d'un soci.

«Evocació de Can Julià de la Quadra», donatiu del seu autor Sr. Josep Massagué.

«El noi de Mas Sellés», donatiu del seu autor, Sr. Vicenç Serrano.

«Iniciación a la Arqueología», d'en Martín Almagro, donatiu del soci Sr. Josep M.ª Doménech.

Per adquisició:

«El meu Pallars», d'en Joan Lluís.

Secció d'Alta Muntanya

XVII CURSET D'ESCALADA

Durant els mesos d'abril i maig, ha tingut lloc la celebració del XVII Curset d'Escalada, organitzat per la Secció d'Alta Muntanya, i assessorat per primera vegada, per l'Escola Nacional d'Alta Muntanya, en el que varen resultar aprovats 9 cursillistes, de 20 que s'havien inscrit inicialment.

Inaugurà el curset, el Sr. Joan Cerdà, amb una conferència amb diapositives, totes elles molt interessants, doncs mostrà de manera ben clara la moderna tècnica d'escalada i donà a conèixer un bon nombre de massissos.

Seguiren dues lliçons pràctiques, una a Sant Llorenç i l'altra a Trinitats (Montserrat), en les que els cursillistes assoliren les tècniques de rappels i grimpades.

Continuà una lliçó teòrica sobre Socors a Muntanya, a càrrec dels doctors Marià Anglada i Joan Magrinyà.

La pràctica de la doble corda, es feu a la regió d'Agulles a Montserrat, i finalment es clausurà el Curset amb pràctiques d'escalada al Pirineu, a les Roques de Tot el Món, a Caralps (Núria).

Esperem que amb aquesta experiència, s'augmentarà el planter d'escaladors que fins ara ha donat tantes activitats al Centre.

Donem gràcies a tots per la seva col·laboració, i a la desinteressada ajuda que ens ha aportat l'E.N.A.M., doncs gràcies a ells, s'ha portat a felicitat terme aquest XVII Curset d'Escalada.

Crònica de la participació en el XVIII "Rally" Internacional d'Esquí de Muntanya celebrat als Alps italians

Enguany, en quasi totes les curses d'esquí de muntanya hi han participat equips representant el Centre, i seguint aquesta trajectòria, la nostra entitat tingué interès en què un equip prengués part en el XVIII «Rally» Internacional d'Esquí de Muntanya, que organitzat pel Club Alpí Italià es celebrà en la regió de l'Adamello (Alps Italians) durant els dies 1, 2 i 3 de maig.

Josep Piera, Francesc Burgos i el que sotasigna, fórem els nomenats per a representar al Centre en aquesta prova.

Si anar de viatge a Itàlia és motiu de satisfacció, per a nosaltres aquesta satisfacció es veia una mica emboirada per la responsabilitat que ens havíem imposat, al voler competir en un «rally» internacional sobre els quals no hi teníem cap experiència i ésser proves de molta dificultat en les que hi participen els millors corredors europeus de l'especialitat. La por de no sortir-ne airosos, ens capficava a mida que la marxa s'acostava. Per a complicar més les coses, fins tres dies abans de la sortida no vàrem sapiguer segur si hi prendríem part, doncs els tràmits que en aquests casos s'han de seguir són molt lents. Amb les presses encara sobre nosaltres, ens trobàrem dintre d'un confortable «Caravel» de la companyia Alitalia, vers Milà, continuant després per carretera fins Pontedilezno, lloc de concentració de tots els equips que preniem part en la cursa.

El dia primer de maig, de bon matí, autopullmans i camions de l'exèrcit italià, ens portaren a Paso Tonale, on hi ha un telefèric

que en pocs minuts ens deixà a 2.500 metres d'altura, començament del «rally».

Meravellós espectacle el d'aquests moments, 56 equips de 3 components, d'Austria, Espanya, França, Itàlia i Suïssa, estàvem esperant la sortida. 168 corredors, dels quals 18 érem espanyols, fèiem els últims preparatius per a iniciar la cursa. De sobte, un coet va donar la senyal de sortida, i com és costum a totes les curses que es surt en conjunt, una forta escridassada va omplir l'aire. La competició havia començat.

En filera, ens dirigírem cap a Paso Presena, que es divisava sobre nostre, entremig de brumes, que el sol intentava trencar. El pic de Presena va ésser el primer cim facultatiu per a assolir. Una fina aresta de neu, l'únic pas practicable que portava al cim, va semblar per una estona una romeria, doncs tots els corredors la vàrem seguir, tant per pujar com per baixar. Les empentes i topades estaven a l'ordre del moment, un «perdoni» en tots els llenguatges era la canço dels corredors per a lluitar de la manca d'espai i de les pressès. Un ràpid descens ens portà al Refugi Mandrone on es trobava el primer control.

L'Adamello era el següent cim obligatori per a nosaltres. Ens eren facultatius el Corno Miller i el Corno Bianco. 1.200 metres de desnivell havíem de fer, per una llarguíssima gelera, per a trobar-nos a la cota més alta del massís de l'Adamello.

Boniques coses s'explicarien sobre la panoràmica que des de dalt del cim es pot divisar. Nosaltres no en podem dir pas cap, als volts del migdia una forta nuvolada es va estendre sobre la regió i poca estona després les primeres volves de neu començaven a caure per a ambientar més el dia. Fred, neu i boira és el record que en tenim de l'Adamello.

El descens va ésser ingrat; encara que la neu estava en bon estat, no hi havia visibilitat ni relleu, solament les banderetes ens mostraven el camí per a situar-nos al peu del Corno Bianco, el pic facultatiu de pujar-hi, i que degut al mal temps, es va anullar la seva ascensió. Férem un llarg flaqueig per a trobar el pas Brixio, portella d'entrada a la vall, i després d'un descens de molt desnivell, arribàrem al lloc final de l'etapa del primer dia, instal·lant la tenda sobre la neu, després d'una estona de fer anar la pala, i dedicant-nos al merescut repòs.

Les cinc del matí era l'hora donada per a sortir dels sacs de dor-

mir vers la segona etapa. Poc abans d'aquesta hora, el repiqueig de la neu sobre la tenda, ens portava l'esperança de no tenir-nos de moure, però va parar de nevar, i una hora més tard sortíem adreçant els nostres esquís vers el pas Brixio, per a assolir després d'un llarg itinerari, el Dosou di Genova. Una altra vegada teníem per companyia la calamarsa i la boira. Un mantell enlluernador ens feia monòtona la cursa dels esquís. Solament les esquerdes de la gelera s'endevinaven entre mig de la boira, fent-nos pensar en que els organitzadors senyalesin bé la cursa, no fos cas que algun corredor en tingués un mal record.

Segons el nostre punt de vista, els desnivells d'aquest segon dia eren de 1.200 metres en comparació dels 1.900 metres del primer dia. Per tant, després d'haver arribat al cim del Dosou di Genova, solament pla i baixada ens quedava per a finir el recorregut, sorprenent-nos el comprovar, després d'una llarga devallada, que teníem de remontar un altre coll de llarg desnivell, per arribar al pas Venerocolo. Mapa fora de la motxilla, i comprovació de que havien fallat els nostres càlculs. Una esclaritzada de boira, vingué a ensenyar-nos l'adreçada pendent que enfront nostre hi teníem. A pesar de tot, vàrem tenir el plaer d'avançar alguns equips, als quals la inesperada pujada se'ls va entravessar.

Una de les preocupacions que teníem al pendre part en el «rally» era el descens cronometrat en camilla. La notificació tan justa de participar-hi, no ens va permetre assajar aquesta faceta. I ara, després de travessat el pas Venerocolo, el traçat del descens en camilla, en un recorregut d'uns mil metres de llargada, i en portes a sortejar, se'ns presentava. Amb més voluntat que manya, muntàrem la camilla, que portàvem dintre de la motxilla durat tota la cursa, sobre els esquís. Al company Burgos li tocà ésser el presumpte accidentat, i per la cara que hi feia, ens vàrem donar compte que no estava pas massa satisfet de que el lliguessim com si fos un sac, a dintre la camilla, com també poc es fiava de les nostres habilitats esquidores en baixar-lo fins el final del traçat.

Sortosament, la camilla no se'ns va tombar i per tant el presumpte ferit va arribar en tota la seva integritat. Aquesta prova era l'última del segon dia.

La nevada, que a mida que la nit s'acostava augmentava en intensitat, fou motiu que l'endemà el trajecte programat s'escursés, doncs teníem de superar un «couloir» i el perill de que es produïssin

allaus al moment de passar, va fer que els organitzadors donessin com acabat el «rally».

El dinar de clausura i el repartiment de premis fou l'últim acte del XVIII «Rally» Internacional d'Esqui de Muntanya. Medalla de bronze per als corredors i copa per l'entitat, van ésser els nostres trofeus.

Per a participar en curses internacionals de categoria, hem de reconèixer que ens falta tècnica i pràctica, però en canvi ens sobra voluntat i entusiasme, i creiem que una cosa compensa de l'altra.

Jaume GALOFRE

Participació en la VIII Travessia de l'Alta Ruta de Gredos (Massís Central)

Dos equips de tres corredors va designar el Centre per a participar en la prova d'esquí de muntanya «VIII ALTA RUTA DE GRE-DOS», celebrada la passada Semana Santa, durant els dies 24, 25 i 26 de març. Els equips es componien d'Angel Casanovas, Frederic Bellots i Lluís Ambrós, el primer, i de Jaume Galofre, Joan Braceló i Francesc Burgos el segon, essent aquest últim el que també representava la Federació Catalana de Muntanyisme.

Tots dos equips van aconseguir un ressonant èxit al quedar classificats, després de passar tots els controls i pujar als cims de La Mira, Morenzón i Almanzor, aquest últim el pic més alt de Castella, i tots ells facultatius per a classificar-se dintre del temps exigít. En aquesta classe de proves, no s'estableix classificació correlativa, el sol fet de no desqualificació és un triomf.

El llarg recorregut de la prova de tres dies de duració, junt amb els tres vivacs sobre la neu, i tenir de portar tot l'equip complet d'esquiador, va fer que la travessia fos de gran duresa, tenint d'emplenar durant la marxa els piolets i grampons, degut als forts pendents i a l'accidentat del terreny.

A pesar de tot, l'entusiasme i la preparació dels components dels equips, va ésser suficient per a superar tots els obstacles que la prova, organitzada pel «Club Alpino Español» de Madrid, requeria.

Escalades en el Pedraforca

Primera ascensió hivernal a la directíssima «Anglada-Guillamón»

D'entre les moltes ascensions plenes d'atractiu i dificultat amb que compta el Pedraforca, n'hi ha una que reuneix, per dir-ho així, les màximes emocions que d'antuvi tot escalador pot desitjar d'una ascensió. Es llarga i dificultosa, i sense moure's gairebé del traçat més lògic, s'ensenyoreix de tota la part més feréstega de la paret nord. Supera en els seus primers llargs de corda tots els extraploms, que donen a aquell indret l'idea de l'impossible, per continuar després amb encertada mestria per un intrincament de diedres i fisures molt penoses d'escalar degut a la seva dificultat mantinguda.

Aquesta via fou oberta per Anglada i Guillamón l'estiu de l'any 1960 aproximadament, i si bé s'han realitzat fins el moment moltes ascensions durant èpoques estiuenques, quedava encara el problema de la seva ascensió durant l'hivern.

En aquesta estació tota la regió del Pedraforca, i per demés aquesta vessant nord, posseeix totes les inclemències i dificultats que a l'hivern podem trobar-nos a l'alta muntanya. La marxa d'aproximació solament, que d'estiu ens resulta grata i sense problemes, ofereix ara fortes dificultats degut a la neu i grans quantitats de verd glaç. Aquest, es troba al llarg de tota la paret, cobreix amb una capa prima totes les preses i ajuts de la roca fent-los lliscosos i insegurs al màxim. Les canals i diedres que d'estiu solen escalar-se empotrants els peus dintre seu, esdevenen a l'hivern veritables catedrals de glaç d'on sols es pot reeixir a base de fer-les saltar a cops de piolet. Feina dura i esgotadora, que ademés emplea una quantitat de temps tal, que obliga en el millor dels casos a vivaquejar-hi. Aquesta dificultat pren la màxima perillositat durant els últims trescents metres. Aquí els planells inclinats que menen ja al cim, resten ara curulls de neu i glaç, i d'ells emergeixen com vaixells encallats, ressaltos i drets pendents de roca tots coberts de glaç, on és impossible de clavar-hi ni un sol pitó d'assegurança. Aleshores cal superar-los amb grampons calçats i posant-hi la màxima atenció en cada moviment, ja que el segon de corda resta en aquets cas completament nul degut a la falta absoluta d'assegurança. En la majoria de les vegades ni tan sols el piolet és permès de clavar-hi, ja que la fondària de la neu és poca equiparada amb la llargada del piolet. Solament algun mal apuntat

pitó de roca i d'altres de glaç donen l'encoratjament necessari com per continuar amunt. Els rocs trontollen, i un no sap on agafar-se ni per on avançar, puix tot esdevé lliscant i insegur. Sembla que escalem entre mig d'una dificultat baixa de segon o tercer grau i malgrat això estem realitzant un dels més durs problemes de la muntanya i el més seriós sisè grau: l'escalada mixta.

Tot això ha fet que aquesta via restés fins ara inaccessible durant l'hivern, a pesar dels molts intents que sobre ella es realitzaven. Els meus amics i companys de corda Genís Roca i Amadeu Perxachs en anys anteriors ja havien realitzat també varis intents, aconseguint en un d'ells la màxima alçada lograda per aquelles dates. D'ells partí doncs la idea de tornar-la a provar de nou aquest any. Mesuràrem els pros i els contres i es corregiren les pegues que l'experiència dels altres anys ens havia ensenyat. De tal manera, la vigília del dia de Reis sortírem de Terrassa en Genís i jo envers el refugi Estasen, al peu mateix de la paret, pròpiament dit.

Al dia següent férem una primera temptativa en la qual tinguérem d'abandonar després d'haver superat cent metres d'escalada efectiva. Un fred intensíssim i vent huracanat ens obliga a tal resolució. A l'endemà el temps semblà capgirar-se a favor nostre, i això ens tornà a encoratjar per tal d'emprendre la segona i definitiva temptativa. Però aquell temps que crèiem completament estable a l'iniciar l'ascensió, ens enganyaria i després de tenir de soportar un dur i penós vivac, ens obligaria a tot un dia d'escalada amb boires i deu centímetres de neu nova per tota la paret.

D'aquesta ascensió podria contar-vos, doncs, fabulosos relats, però us enganyaria, ja que no és tal el record que d'ella en guardo. També diria mentida si no confessés que tant el meu company com jo hi vàrem patir de debò, però també cal tenir en compte que, per damunt de totes aquelles penalitats hi sura la victòria. I ara, quan ja tot ha passat, la nit freda, la gelor de mans... tot és prou fàcil d'oblidar, i aleshores sols queden en nosaltres uns bells records d'aquells inoblidables moments.

No contaré res doncs d'aquell determinat pas de sisè grau, o de la dificultat tècnica del segon llarg de corda. Sí en canvi vull dir-vos que recordo una escarpa tota amagadica que em va fer voltar el magí per tal de trobar-la. Era en una fisura coberta pel glaç i sols apuntava a fora la seva anella rovellada. Quants misteris i secretes històries no en deuria de saber! Jo m'hi vaig penjar per tal de des-

cobrir-ne algun dels seus cent misteris. Li vaig parlar de la nostra cuita en arribar en aquest punt culminant del món, d'aquest paradís d'entre terra i cel. Més ella em refugia. Era esquerpa, sabeu, perquè un pitó enfonsat dintre d'una fisura pot guardar més secrets que tota la muralla de la Xina.

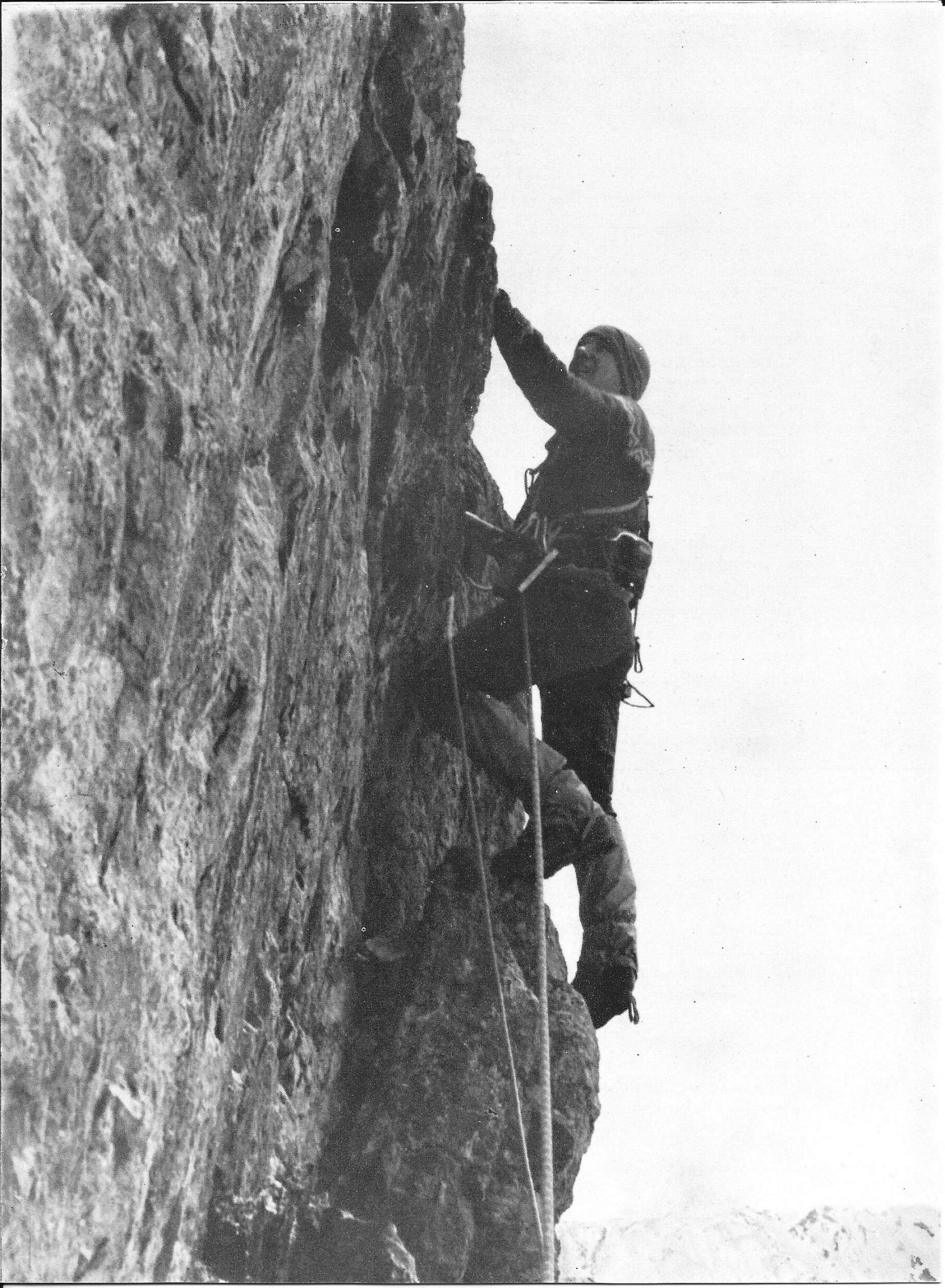
—Compte!!, que la punyatera es belluga.

Des de fa deu anys aquest pitó es mou. Des de fa deu anys cada primer de corda ha llençat al seu segon aquest crit d'alerta. I ara, quan entre nosaltres en parlem d'aquesta via, aquest pitó bellugadís que mai no sabem si aguantarà el nostre pes, pren un primer pla en la nostra conversa. Tota ella gira al voltant d'ell. Perquè és aquest ferro amb tots els seus cent misteris, amb tots els seus cent perills, el que dóna en aquesta ascensió la seva divinitat.

També us parlaré d'aquella hora del capvespre, quan sentim venir la nit sobre nostre, en la qual ens hi tancàrem com en un temple de gegantines cúpules. Recordo aquesta hora amb tota la seva grandiositat. Recordo pujar de segon de corda, despitonar un ferro, i per una fisura mig en bavaresa, bo i empotrant els peus dintre d'un diedre tot cobert de glaç, arribar per fi a la darrera reunió d'aquell jorn. Quina grandesa d'espectacle s'oferia davant nostre. Per dessorra la terra baixa de la que havíem eixit feia sols unes hores, s'ens mostrava tota plena d'un mantell blanc, el qual ja començava a daurar-se'n una part. Tota ella era solitària i perduda en un món d'infinit. Per moments les ciutats i cases de la rodalia on l'home s'hi agita follament, ens semblen degudes només a la felicitat conjunció de l'atzar. Tot és roca i neu al nostre entorn, tot és silenci i solitud. I les nostres veus sonen extremadament fortes, despertant cent ecos mai lograts, i s'enlairen descrivint volades com d'ocell marí. Estem vivint en els límits d'allò grandios.

En aquesta hora el fred és viu. Punxa el nostre pobre cos en malfèlica constància i les buferades gèlides s'ens colen per arreu. Allà baix el refugi el pressentim molt distant, i endevinem la seva escalfor tan acollidora. Recordo la darrera nit passada en ell, amb mantres i prop del foc, cantant i fent-broma... i en canvi, que n'és de diferent això!

Mes tot a mi m'és fora ara, estan com estem en l'encanteri de la muntanya. Som presoners d'una dolça princesa d'ulls blaus. I ja tot aquest món profà, amb llegendes de sol i escalfor comença a esborrar-se de mi, a punt de desaparèixer. D'aquella claror rosa que

ens embolcallava, ja ha començat a esvair-se'n una part i ens sentim transportats envers la nit quasi sense saber-ne el com. La pressentim prop nostre. Una nit feta d'estels i vent, de neu i glaç, però malgrat tot irresistiblement encisadora. Jo no sé de res que valgui aquesta hora, i ho dic! i em compreneu bé tots aquells que sentiu l'inexplicable amor a la muntanya. Així la llum ens va anar mancant poc a poc. La terra i el cel es confongueren de mica en mica, i ja els primers estels pampalluguejaven en un cel verdós i fosc com de gorja ombrívola. Renunciàrem als perfils de les muntanyes que ens voltaven, i el món sencer semblava encongir-se damunt nostre. Pertanyíem ja als dominis de la nit. El dia havia mort.

El meu company fa provatures amb la seva llanterna frontal. Se li encén i apaga tan sovint, que al final la torna a deixar dins la motxilla. Jo també desisteixo d'ella. Em vela, com en un laboratori de fotografia, la pàl·lida imatge del món exterior. Destruïx el lleuger contorn que de nit s'arrapa a les coses. Un creixent de lluna és més que suficient per veure-hi. En Genís ha tret de la motxilla fruita seca, en mengem una mica. També xocolata. Però no tenim gana, ni estem cansats. Ens sembla que estaríem així durant anys. M'acotxo dintre el sac i provo de dormir. Després... la lluna també mor.

Certament allò bonic i encisador del nostre esport, s'amaga en totes aquestes estones bones i dolentes. En aquest conviure plegats en mig de l'obstacle, en aquesta contemplació muda de tantes bel·leses escaients. Tot això ensenya. I així hem après que no es compra pas amb diners, ni es capgira per interessos convencionals aquesta amistat aconseguida a força d'aquestes estones. Puix si jo recerco entre els meus records aquells que m'han deixat més bona boca, de segur que no n'hi haurà cap com per ésser equiparat a les proves viscudes conjuntament amb els meus companys d'escalada. Per això d'aquesta ascensió ja no recordo aquelles hores feixugues, doncs fàcilment s'obliden un cop passades. En canvi flueixen a mi amb més força aquells records d'allò tan meravellós que tinguérem la sort de viure. En Genís i jo ens vàrem nodrir de la màgia d'aquelles neus hivernals. Potser alguns deuran haver-hi batut «rècords» d'horari en ella. D'altres tornaran a repetir-la també d'hivern. Però hauran arribat massa tard. Perquè aquelles fisures curulles de glaç, o la neu verge d'aquell cim, ens hauran lliurat a nosaltres la seva part més preciosa. Solament oferien una hora de fervor, i hem estat nosaltres els qui l'hem viscuda.

Angel CASANOVAS

Secció d'Esquí

XXII Campionat d'Esquí del Vallès i XXVIII Local

Va correspondre la seva organització al nostre Centre, i es van celebrar les proves, com de costum, a La Molina.

La falta de neu va obligar a canviar l'ordre de les proves i inclús les dates de la celebració de la de descens.

Va guanyar l'habilitat el sabadellenc Josep M.ª Sabatés i el descens, Joan Garcia, també de Sabadell. Els nostres corredors van guanyar per equips i en Joan Cirera es va fer amb la combinada.

La mateixa classificació és vàlida per al Campionat Local.

HABILITAT

2	Pere Segura	1.13'5"
3.	Salvador Segura	1.21'2"
5	Frederic Segura	1.24'8"
6	Lluís Rambla	1.24'8"
7	Joan Cirera	1.32'2"
8	Joan Barceló	1.27'7"
11	Josep Segués	1.39'9"
12	Miquel Piera	1.40'5"
16	Francesc Aurell	1.55'5"
18	Francesc Cardellach	2.05'5"
19	Jaime Rambla	2.05'6"
22	Miquel Rambla	2.07'1"

Femenines

1	M. ^a Josefa Segura	2.02'1"
---	-------------------------------	---------

DESCENS

6	Francesc Bacardit	1. 8'8"
7	Joan Cirera	1. 9'6"
8	Ramon Pagés	1.10'4"
9	Marc Bacardit	1.11'8"
15	Francesc Aurell	1.18'0"
19	Joan Barceló	1.28'0"
21	Pere Aurell	1.30'4"
25	Francesc Cadellach	1.36'8"

Femenines

1	Pilar Codina	1.24'4"
3	Rosa Barba	2.12'6"
6	Esperança Carreras	2.31'4"

Secció Coral

ACTIVITATS REALITZADES: :

- Actuació en la III Festa de la Cançó Muntanyenca, a Hostalric (Girona), el dia 21 de maig.
- Actuació en el foc de camp de la Diada de Germanor.
- Participació el dia 10 de juny en el I Festival de Cant Coral, trobada de totes les corals de Terrassa.

Secció de Fotografia

Els fotòmetres - II

Utilització de fotòmetres independents

PLE SOL. — Mesureu la llum des de la mateixa posició de la màquina fotogràfica, i utilitzeu les mesures exactes per a escenes generals. Quan fa molt sol, però en l'escena domina una part tosca, obriu *un punt més* de f/. o diafragma; partiu la mesura per la meitat si l'escena és més aviat clara. Quan vulgueu precisar més, preneu la mesura acostant el fotòmetre en el punt més fosc que us convé, i feu el mateix però, si us interessa una àrea més clara. Si feu diapositives en color i hi ha menys de 2 f/. diafragmes, o bé si feu blanc i negre o negatiu de color, i hi ha menys de 7 f/. diafragmes, *entre las dues lectures*, exposeu l'entremig.

Si les diferències són més grans d'aquests 2 i 7 punts de diafragma-límit, cal anar dret a mesurar l'objecte més important a fotografiar, prescindint de tot l'abans esmentat.

SENSE SOL. — Mesureu la llum des de la mateixa posició de la màquina fotogràfica. Utilitzeu les mesures exactes per a escenes grals. Podeu donar 1 f/.

diafragma més, si la major part és fosca. Per a precisar, mesureu les àrees de més i menys intensitat i promitgeu. Les fotografies més boniques i detallades d'ombres es fan precisament en aquells jorns en que una fina però uniforme capa de núvols us tapa el sol, car amb aquest cas no hi ha ombra sino una il·luminació general molt igualada, que és quan el material sensible treballa fins al seu límit de latitut. D'ací n'esdevé que les millors fotografies en color són les que es prenen en aquests dits moments, tantes vegades desaprofitats per l'aficionat i àdhuc molts professionals perquè "semblen dolents de llum...".

ESCENES LLUNYANES. — Per a evitar sobreexposicions motivades pel cel, cal posar el fotòmetre un xic cara avall, no massa, i tren 1/2 f/. diafragma. Per a precisar, si us separen només uns 300 mts. de l'objecte, es pot utilitzar la mesura que ens dóna la cèl·lula fotoelèctrica, i anar reduint l'exposició, fins arribar a rebaixar 1 f/. dia-

fragma a més de 1.000 mts. de distancia. Si hom treballa amb un filtre "skylight" que illumina els ultravioletes, o bé un filtre per a la *calitxa*, cal donar 1/2 f/. diafragma + de l'exposició que donaríem sense filtres. Això ho dic per experiència pròpia malgrat els fabricants de material sensible i filtres diuen que no cal fer cap augment d'exposició.

CONTRALLUMS. — Per a fer perfils o quan el detall de l'objecte no és massa important, es pot mesurar la llum normalment, des de la posició de la màquina. Si el subjecte és l'únic interessant, mesurarem la llum amb la cara de la nostra mà procurant que rebi la mateixa llum que reb el subjecte. Aleshores cal obrir 1 f/. diafragma més. Per a precisar, primer farem una lectura del fons i després una altra del subjecte. Si només volem un perfil, exposarem exactament pel fons, i si només te importància el subjecte, exposarem la mesura d'ell. Si ens interessen tots dos i llurs nivells de llum tenen menys de 2 f/. diafragmes de diferència en diapositives de color 7 f/. diafragmes, en blanc i negre o negatiu de color, exposarem per a promig. Si la diferència és més quantiosa (nombrosa) o una part de la fotografia es més gran que

l'altra, haurem de variar l'exposició vers lo més important.

FOTOGRAFIA A CURTA DISTANCIA. — Per objectes tridimensionals cal col·locar el fotòmetre a uns 15 cms. dels mateixos. Hom pot utilitzar la mesura indicada menys pel to de la pell. Si es vol copçar el tò de la pell cal donar 1 f/. diafragma més. Per a fotografiar superfícies planes i llegir directament.

Per a precisar: Hom pot valdre's dels consells abans esmentats. Per a objectes tridimensionals, quina mida més petita de l'objecte té menys de 15 centímetres, serveix la cara de la mà per a mesurar, i aleshores donar 1 f/. diafragma més si les distàncies molt més curtes. Per a copiar superfícies planes, col·locar una cartulina blanca damunt l'objecte, dividir per 5 el valor ASA del material sensible a utilitzar, i prendre la mesura de la cartulina, exposant segons marqui el fotòmetre. Per a fotografiar a curta distància cal augmentar l'exposició si la distància és menys de 10 vegades la llargada focal de l'objectiu, amb l'excepció dels fotòmetres que mesuren la llum per mitjà de l'objectiu, o bé de les òptiques que tenen ja elements compensadors.

Virgili VERA

Excursions realitzades

(Solament es relacionen les que se'n dóna part a la Vocalia).

- Travessia Sant Llorenç del Munt-Montserrat, el dia 12 de febrer, per A. Flores, I. Fonte, P. Ricart, F. Flores, A. Olivé, F. Lozano i P. Durán.
- Excursió-travessia Ribes, Bruguera, Taga, Camprodón, el dia 27 de març per A. Olivé, F. Lozano, J. Benet i A. Márquez.
- Travessia Terrassa-Montserrat-Igualada, el dia 2 d'abril, per A. Olivé i F. Lozano.
- Esquí de muntanya a Andorra-Travessa Ransol-El Serrat, amb ascensió al Pic de Serrera, per 11 assistents del C. E. T. conjuntament amb companys del C. E. de Catalunya, el dia 9 d'abril.
- Els dies 14-15 de maig, esquí a La Renclusa, per J. Jover, B. Pineda i M. Planchat.
- Ascensió amb esquís al Pic de Serrera, desde El Serrat i Plà Sorreny (Andorra), el dia 21 de maig, per J. Galofre i M. Planchat.
- Excursió al Santuari de Cabrera, Puig de Prat, Pla d'Aiats, Can Tonigrós, Sta Maria de Corcó, Prats de Llusanés, Llusàs, Santuari de Queralt els dies 30 d'abril i 1 de maig per A. Guitart, Manel Campos i Sra.
- Assistència de cinc tendes del CET al XVIII Campament General de Catalunya a la regió de Guillerries els dies 13, 14 i 15 de maig per J. Estella i Sra., J. Fulladosa, J. Gracia i Sra., D. Bellot i amics.
- Excursió a Font Negra, Espinalbet, L'Estany, Peguera, Coll de la Creu del Cabrer, Rasos de Peguera, Rasets, Santuari de Corbera, Font negra els dies 14 i 15 de maig per M. Campos i Sra., J. Garcia i Sra., Stra. Carme Batalla, J. M.ª Serrano, A. Guitart i Juli.
- IV Campament Provincial de Tarragona a la Serra del Montsant a l'ermita de Sant Antoni de Ulldemolins els dies 27 i 28 de maig per J. Estella i Sra., J. Fulladosa i amics.

ESPELEOLOGIA

Primer descens terrassenc a la sima més important
de Catalunya

Espeleòlegs terrassencs, baixaren a l'avenc descobert l'any 1963 per la senyoreta Montserrat Ubach, que està situat en una sèrie de conglomerats del terciari, en les proximitats de Caballera, entre Solsona i Sant Llorenç dels Morunys, i que és la sima més important de Catalunya descoberta fins la data.

El descens es va efectuar amb gran celeritat i eficàcia, malgrat els innumbrables obstacles que es van tenir de salvar per arribar a la cota dels 210 metres de profunditat.

Els membres de l'expedició, J. Estella, C. Gràcia, J. Fulladosa i A. Garcia van rebre tota classe d'atencions per part dels habitants de les masies de Caballera.

Avenc de la Codoleda. — Dia 19 de març per A. Ripoll, J. Mangot i A. Font.

Avenc de la Carbonera. — Dia 21 de març per F. Rius, J. Prunés i R. Aranda.

Avenc de l'Illa. — Dia 22 de març per F. Rius, J. Prunés i R. Aranda.

Avenc del Club dia 22 de març per F. Rius, J. Prunés, R. Aranda i E. Prat.

Avenc Montserrat Ubach. (210 m.), dia 26 de març (1.^a local), per J. Estella, J. Fulladosa, A. Garcia i C. Gràcia.

Avenc d'en Roca. — (Ordal), dia 9 d'abril per P. Margarit, M. Centelles, J. Mangot, A. Ruiz i A. Font.

Cova la Rabosa (Mora de Ebro), els dies 8 i 9 d'abril per J. Estella, J. Fulladosa i amics.

Avenc de la Brega. — Dia 23 d'abril per J. Mangot, Chamorro, P. Margarit, M. Centelles, A. Ruiz, P. Blanch, P. Buixasa, A. Ripoll i A. Font.

Cova del Toll (Moyà). — Dia 30 d'abril per E. Prat, P. Buixasa, A. Ripoll, J. Mangot, Chamorro, J. Batlle i A. Font.

Avenc dels Esquirols. — Dia 14 de maig (Ordal) per P. Margarit, M. Centelles, J. Mangot, E. Prat y J. Batlle.

Avenc del Daví, el dia 25 de maig per P. Margarit, M. Centelles i germana, D. Català, A. Ruiz, F. Garcia i amigues.

ESQUI

Travessia amb esquis Núria-La Molina per J. Roura, D. Freiner i J. Galofre, el dia 5 de març.

V.^a Prova Núria-Noufons-Noucreus-Núria, del FEB el dia 2 d'abril per L. Ambrós, F. Burgos i J. Galofre.

Ascensió amb esquis als pics de Finestrelles i Puigmal, el dia 16 d'abril per D. Feiner, J. Roura, J. Piera, F. Burgos i J. Galofre.

Participació al XVIII Rally Internacional CAI i CAF d'Esquí de Muntanya en Adamello (Itàlia) assolint els pics de Presena, Adamello i Doson di Genova, els dies 1, 2 i 3 de maig per J. Galofre, J. Piera i F. Burgos.

Ascensió amb esquís al Sarrahera el dia 21 de maig per M. Planchat i J. Galofre.

ESCALADA (G.E.S.A.M)

(Aigua Freda), Paret Centelles (1.ª local) el dia 9 d'abril per Jaume Serrat, Ramon Vilalta i amic.

Paret «Terradets» de les Bagases per Che i Ambrós els dies 14 i 15 d'abril.

(Figaró) La trona del Bertí «via GEEB», el dia 16 d'abril per Jaume Serrat i Ramon Vilalta.

Montserrat

La Prenyada «Via Gomez», dia 18 de setembre per J. Aced i L. Ambrós.

Cavall Bernat «Via Puigmal» per Troya y Maño el dia 18 de setembre.

La Momia «Via Normal», el dia 25 de setembre per Maño i Pirla.

Cadireta d'Agulles via GAM el dia 28 de setembre per Maño i Troya.

Sostre del Monestir el dia 30 d'octubre per Maño i Troya.

Agulla de la Creu (1.ª local), el dia 31 de novembre per Maño i Troya.

Cavall Bernat «via Puigmal» per Juan Gómez «Che» i Hermies.

La Magdalena superior «Via Mingo-Arenas» el dia 19 de març per A. Casanovas i F. Bellot.

El Gorro Frigi «Via Badalona», el 19 de març per Maño i Troya.

El Bisbe «Aresta GAM» el dia 2 d'abril per Perez i Busquets del GAM.

Cadireta d'Agulles «Via Anglada-Guillemon» el dia 5 de març per Che i Sànchez, del CADE.

Cadireta d'Agulles «Via Anglada-Guillemon» el dia 4 d'abril per Ambròs i Hermies.

El Bisbe «Aresta GAM» el dia 2 d'abril per Che i Sànchez, del CADE.

La Momia «Via Haus Estrems», el dia 9 d'abril per Troya, Maño i Ambròs.

Aresta GAM del Bisbe, el dia 2 d'abril per Troya i Maño.

Magdalena Superior «via Canaletas» per Troya, Pèrez i Maño el dia 16 d'abril.

Paret de Sant Jeroni «Via Mas Brullet» el dia 23 d'abril per Troya, Pèrez, Maño i Ambròs.

Agulla de Sant Benet el dia 4 de maig solitària per Maño .

La Momia «Via normal», el dia 4 de maig per Troya, Ambròs i Maño.

El Broc del Setrill «Aresta els Brucs» el dia 7 de maig per Troya i Maño.

Dau d'Agulles «via directíssima», per Che i Ambròs.

Agulla 4.ª de Trinitats el dia 14 de maig 1.ª local per Che, Ambrò i Albert.

La Prenyada «Via Pekosky-Cerda» el dia 15 de maig per Che, Ambròs i Pèrez.

La Momia «Via GEDE» el dia 25 de maig 1.ª local i 3.ª absoluta per Che i Carretero, del SAME.

La Momietta Aresta GAM el dia 25 de maig per Pèrez, Ambròs i Troya (2.ª local).

El Frare el dia 21 de maig (1.ª local), per Troya i Maño.

Boleta Foradada «Via Anglada-Cerda» el dia 21 de maig 1.ª local i 4.ª absoluta per J. Piera i F. Burgos.

La Filigrana el dia 26 de maig per J. Galofre, F. Burgos, Hermies, Busqué i J. Serrat.

La Bessona Superior «Aresta l'arbret» per J. Galofre, F. Burgos, Hermies Busqué i Jaume Serrat el dia 27 de maig.

La Bessona Inferior «Aresta dels Bruchs» el dia 27 de maig 1.ª local per J. Galofre i F. Burgos.

Agulla del Pas del Príncep el dia 28 de maig via GEDE 1.ª local per Maño i Troya.

La Villa per Pèrez i Maño el dia 28 de maig.

El Frare «via Anglada-Cerda» el dia 28 de maig 2.ª local per Che i Ambròs.

Directíssima a la Paret de Sant Jeroni per la via Anglada-Cerda (2.ª local) el dia 11 de juny per Maño i Troya.

«La Bessona Superior» el dia 23 d'octubre, Via normal, per A. Casanovas i A. Perxachs.

«Cavall Bernat» el dia 30 d'octubre Via normal, per Ramón, Joan i Valentí.

«Gorro Frigi» el dia 6 de novembre Via Badalona, per Jaume Serrat i amic.

«La Prenyada» el dia 13 de novembre Via Gómez per Ramon Vilalta, Maño i Jaume Serrat.

«La Prenyada» el dia 27 de novembre Via «Prokosqui-Cerdà» (2.ª local), per A. Casanovas i R. Vilalta.

«El Cavall Bernat» el dia 18 de desembre (Via Puigmal), per A. Casanovas i R. Vilalta.

Sant Llorenç del Munt

Punta Monistrol el dia 2 d'octubre per Pèrez i Maño.

Roca de les onze hores «Via GESAM» el dia 9 d'octubre per Pèrez i Maño.

Cova del Drac «Via Maños» el dia 19 de febrer per Troya, Pèrez i Maño.

Cavall Bernat via W i roca de l'Esquirol el dia 19 de febrer per Troya, Maño i Pèrez.

Cap de Faraó el dia 5 de març per Pèrez, Troya i Maño.

Cova del Drac «Via Moiset» per Maño, Troya, J. Galofre i amics de Sabadell, el dia 12 de març.

Pedraforca

Paret Nord per la directíssima Anglada-Guillemon 2.ª local amb condicions hivernals, 20 hores d'escalada efectives inclòs un vivac els dies 25 i 26 de març, per Troya, Casas i Rafa, del SAME.

Sots del Bach

La Trona via Cerda, el dia 19 de novembre 1.ª local, per G. Gómez, L. Ambròs i Pep, del GAM.

La Germana Gran, el dia 6 de novembre, per G. Gómez i L. Ambròs.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 297 49 13

**CARLES
ALTIMIRA**

Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

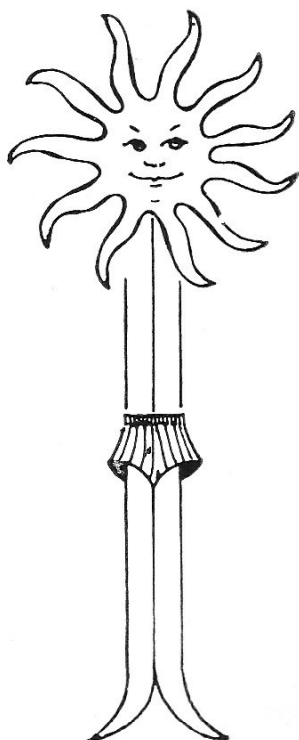
deportes **aneto**

Major, 36 - Telèfon 297 30 47

es complau en oferir a la seva distingida clientela les seves
seccions d'esports:

FUTBOL - PATINATGE - PING-PONG - HOCKEY - TENIS
BASQUETBOL - ALPINISME - ESQUI - BOXA - FRONTÓ
ARMERIA, etc., etc.

*En el nostre comerç trobarà un extens assortiment de material
nacional i estranger a preus popularíssims amb garantia de
qualitat*

deportes alpinos

li ofereixen
el millor assortiment en

TENDES CAMPING
SACS DORMIR
MATALASSOS NEUMATICS
etc., etc.

RUTLLA, 31

TELEF. 297 40 69

F O T O S

francino

Plaça Espanya, 13

Telèfon 297 28 33

T E R R A S S A